

INTRO

Roelof Rump

2

r.rump@xs4all.nl

r.rump@xs4all.nl

055 73 70 236

Verantwoording

De getoonde presentatie is 'op maat gemaakt', een selectie dus uit vele onderwerpen.

Een korte opsomming van deelgebieden: LVB, Kinderen, Schulden, Gezondheid, Arbeidsparticipatie, ZZP, Middeninkomens

Ook een presentatie voor uw doelgroep, mail mij r.rump@xs4all.nl

Deze presentatie is waarde vrij. Er worden feiten genoemd, geen persoonlijke meningen.

De gebruikte bronnen zijn overheidsinstanties, belangenorganisaties en landelijke dagbladen als NRC, Volkskrant, Trouw en het Financieel dagblad.

Meer weten over de korte kreten op een PowerPoint sheet?

Rechtsboven de PowerPoint sheet staat een nummer, dit nummer verwijst naar mijn archief

Mail dit nummer naar r.rump@xs4all.nl en ik stuur u de bijbehorende literatuur.

- ▶ Over de gebruikte bronnen, niet limitatief:
- ▶ WRR, Wetenschappelijk Raad Regeringsbeleid
- ▶ CBS, Centraal Bureau Statistiek
- ▶ SCP, Sociaal Cultureel Planbureau
- ▶ SER, Sociaal Economische Raad
- ▶ CPB, Cultureel Plan Bureau
- ▶ Movisie, landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken
- ▶ Ombudsman, Kinderombudsman
- ▶ Nederlands Jeugdinstituut
- ▶ Stimulansz, kennis- en adviespartner van gemeenten
- ▶ Sociale alliantie, een samenwerkingsverband van enkele tientallen organisaties die zich inzetten tegen armoede
- ▶ Verwey Jonker instituut, onafhankelijk onderzoek naar actuele maatschappelijke vraagstukken.
- ▶ Follow the money, journalistieke beweging met een glashelder doel: waarheidsvinding in dienst van de samenleving.
- ▶ RIGO, verricht markt- en beleidsonderzoek en adviseert bij het ontwikkelen van beleid en strategie op het vlak van de woon- werk- en leefomgeving
- ▶ VNG, Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Armoede Ingezoomd op armoede onder kinderen

Apeldoorn, op een
dinsdag
middag, 15.15 uur

Een rij voor de
voedselbank

ROL GEMEENTE

r.rump@xs4all.nl

- ▶ Actieplan voor beleidsmakers van gemeenten, medewerkers van sociale wijkteams, maatschappelijke dienstverleners en vrijwilligers.
- ▶ Het ondersteunt bij het gezamenlijk effectief aanpakken van armoede en schulden in gemeente of organisatie

PPT 201218=
Document verstrekken

SUCCESVOL COMBINEREN VAN ARMOEDE- EN GEZONDHEIDSBELEID

GESPREKSTOOL VOOR GEMEENTEN

U brengt aan de hand van de tool in kaart wat u al doet en scherpt aan wat uw ambities zijn. Met deze tool richten we ons op ambtenaren armoedebelid en (publieke) gezondheidsbeleid en op aanjagers of kwartiermakers die bezig zijn deze domeinen te verbinden.

ppt 272057=

Document verstrekken

Durf te doen

9

r.rump@xs4all.nl

We kijken eerst naar
doelmatigheid,
dan pas naar
rechtmatigheid

Keuzes worden
gebaseerd op kosten-
batenanalyses

ARMOEDE ALGEMEEN

Beroep armoede. Functie eisen:

11

r.rump@xs4all.nl

gr	Griekse taal en letterkunde R1: 9 Nieuwste cijfer: 9.2
fi	filosofie R1: 8 Nieuwste cijfer: 8.2
fa	Franse taal R1: 8 Nieuwste cijfer: 7.9
la	Latijnse taal en letterkunde R1: 8 Nieuwste cijfer: 7.8
du	Duitse taal R1: 9 Nieuwste cijfer: 7.2
en	Engels Cambridge (First) R1: 9 Nieuwste cijfer: 9.3
nask	natuur- en scheikunde R1: 8 Nieuwste cijfer: 6
ne	Nederlandse taal R1: 8 Nieuwste cijfer: 10.0
rek	rekenen R1: 7 Nieuwste cijfer: 6.7
wi	wiskunde R1: 7 Nieuwste cijfer: 7.8

HBO niveau

Stress bestendig

Planning vaardigheden

Uithoudingsvermogen

Groot netwerk

ARMOEDE DEFINITIE

Lage inkomensgrens (CBS)

onvermijdelijke uitgaven
aan voedsel, kleding,
wonen, verzekeringen
niet-vergoede
ziektekosten en
persoonlijke verzorging

De hoogte ervan is geënt
op de bijstandsuitkering
voor een alleenstaande in
1979, toen deze in
koopkracht het hoogst was

De lage-inkomensgrens van
het CBS wordt jaarlijks
aangepast voor de
prijsontwikkeling

Bijstand lagere prijzen dan gemiddeld

Gaat uit van koopjes

90 % van het gemiddelde
energie verbruik

Kleding, gemiddelde prijs
goedkope winkels

Meubilair en dergelijke in de
25 % goedkoopste klasse

NIET-VEEL- MAAR-TOEREIKEND CRITERIUM (SCP)

15

r.rump@xs4all.nl

De primaire levensbehoeften (CBS) maar ook minimale kosten voor ontspanning en sociale participatie, zoals:

Een korte vakantie en het lidmaatschap van een sport- of hobbyclub.

Een auto wordt niet noodzakelijk geacht

Netto bijstandsuitkering is 10 % (110 €) lager dan het niet-veel-maar-toereikend budget

	Basisbehoeften budget (SCP)	Niet-veel-maar- toereikend budget (SCP)	Lage-inkomens (CBS)
Alleenstaande	971	1063	1020
Paar 1 kind	1620	1780	1710
Paar 2 kinderen	1830	2000	1920
Paar 3 kinderen	2000	2190	2100
Eenoudergezin 1 kind	1300	1410	1360
Eenoudergezin 2 kinderen	1470	1610	1540
Eenoudergezin 3 kinderen	1710	1870	1800

Bron: SCP (2016) en CBS (2015)

Referentiebudgetten voor een alleenwonende, 2017 (maandbedragen in euro's)

minimaal noodzakelijke kosten

huur ^a	443
gas	60
elektriciteit	20
water	9
telefoon, televisie en internet	54
verzekeringen ^b	45
contributies en abonnementen	2
vervoer	14
kleding en schoenen	56
inventaris	74
onderhoud huis en tuin	24
voeding	201
was- en schoonmaakartikelen	6
persoonlijke verzorging	21
diversen	10
totaal minimaal noodzakelijke kosten	1039

additioneel pakket sociale participatie en ontspanning^c

contributies en abonnementen	18,5
bezoek ontvangen	19,5
op bezoek gaan	5,5
vakantie/uitgaan	39
vervoer	13,5
totaal sociale participatie	96

Armoede definities [1]

18

Armoede SCP

Criterium voor armoede zoals door het SCP gehanteerd is dat de kinderen in een huishouden leven dat een besteedbaar inkomen heeft onder de grens van **niet-veel-maar-toereikend**

Armoede SCP en CBS

Het SCP en het CBS zijn de voornaamste partijen die onderzoek doen naar vraagstukken omtrent armoede. Armoede wordt door hen gedefinieerd als het hebben van onvoldoende geld (inkomen) om een bepaald consumptieniveau te realiseren dat in Nederland als minimaal noodzakelijk wordt geacht. Personen die deel uitmaken van hetzelfde huishouden hebben dezelfde inkomenspositie, dit geldt ook voor kinderen. **Armoede onder kinderen wordt dus vastgesteld aan de hand van het inkomen van het huishouden waarin ze leven.** De overgang tussen armoede en welstand wordt aangeduid door de armoedegrens. Er is sprake van armoede als het inkomen van het huishouden onder de armoedegrens valt. Deze grenzen verschillen tussen het SCP, CBS en Eurostat, wat resulteert in verschillende armoedepercentages

Hoewel de armoedecijfers inzicht geven in het aantal kinderen dat in armoede zou kunnen leven, hoeft dit niet te betekenen dat deze gezinnen allemaal moeilijk kunnen rondkomen. Dit hangt onder andere ook af van het consumptiepatroon van de ouders, en eventuele middelen naast het inkomen (spaargeld, aanvullende voorzieningen in armoede).

Armoede SCP

Het SCP ziet armoede als een absoluut tekort, dat objectief kan worden bepaald op basis van de beschikbare middelen. Het SCP baseert zijn armoedegrens op een lijst met minimaal noodzakelijke goederen en voorzieningen met daaraan gekoppelde referentiebedragen. Deze lijst is gebaseerd op informatie van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) op grond van wetenschappelijk onderzoek en meningen van deskundigen. Het SCP onderscheidt het **basisbehoeftenbudget** en het **niet-veel-maar-toereikend budget**. Het **basisbehoeftenbudget** houdt rekening met de veelal onvermijdelijke uitgaven aan voedsel, kleding, wonen, verzekeringen niet-vergoede ziektekosten en persoonlijke verzorging. **Het niet-veel-maar-toereikend budget omvat daarnaast minimale kosten voor ontspanning en sociale participatie**, zoals een korte vakantie en het lidmaatschap van een sport- of hobbyclub. Een auto wordt niet noodzakelijk geacht.

Het SCP presenteert haar armoedecijfers veelal op basis van dit niet-veel-maar-toereikend budget. Om het besteedbaar huishoudensinkomen te bepalen, wordt rekening gehouden met het inkomen uit arbeid, uitkeringen en pensioenen, minus betaalde belastingen en premies

Het CBS ziet armoede als een subjectief begrip en spreekt daarom niet van arme huishoudens, maar van huishoudens met een laag inkomen of met een kans op armoede. Het CBS hanteert de lage-inkomensgrens; een bedrag dat voor alle jaren en alle typen huishoudens een gelijke koopkracht vertegenwoordigt

De hoogte ervan is geënt op de bijstandsuitkering voor een alleenstaande in 1979, toen deze in koopkracht het hoogst was. De grens gaat dus niet uit van de behoeften zoals bij de definitie van het SCP.

De lage-inkomensgrens van het CBS wordt jaarlijks aangepast voor de prijsontwikkeling. Voor de bepaling van het huishoudensinkomen neemt het CBS geen inkomensstoelagen mee zoals de huurtoeslag en de zorgtoeslag.

Zeer recentelijk (februari 2017) heeft het CBS de bepaling van het huishoudensinkomen **herzien, waardoor meer huishoudens boven de lage-inkomensgrens uitkomen dan voorheen**. Het SCP heeft deze revisie van het huishoudensinkomen nog niet kunnen toepassen op zijn cijfers

ARMOEDE KWANTITATIEF

Werkende armen

21

r.rump@xs4all.nl

Totaal 700.000 volwassenen onder NVMT

Hiervan 235.000 betaald werk
133.000 werknemer
101.000 zelfstandigen

Landelijk:

7 miljoen in loondienst
(waarvan 2 % arm)

1,4 miljoen zelfstandigen
(waarvan 9 % arm)

Langdurig arm Langer dan 3 jaar

22

r.rump@xs4all.nl

- ▶ Niet veel maar toereikend:
605.000 personen
- ▶ 64 % van de 'totale' armen
- ▶ 4 % van de Nederlandse
bevolking

Meer armoede dan de statistieken aangeven

23

r.rump@xs4all.nl

Armoede wordt gemeten naar inkomen per huishouden, maar

Een gezinslid kan excessieve uitgaven hebben, bijvoorbeeld:

- onontbeerlijke uitgaven wegens ziekte
- verslaving
- Koopziekte

(Dit beïnvloedt sterk het voor voedsel beschikbare bedrag)

DATA APELDOORN

Apeldoorn: bijstand en kinderen

25

r.rump@xs4all.nl

2015

kinderen in
bijstandsgezinnen 1830

Bijstandsgezinnen met
kinderen 1010

(Kinderen: 0-18 jaar)

Huishoudens met inkomen tot 110% van het sociaal minimum

Paar met kinderen	500
Eenouder gezin	1.000
Sub totaal	1500
Eenpersoons huishouden	4.300
Paar zonder kinderen	800
Totaal	6.700

**Aantal personen
t.o.v. totaal aantal
personen in
Apeldoorn tot 110%
van het sociaal
minimum, gesorteerd**

**Kolom 1 aantal
Kolom 2 langdurig**

**Totaal:
10900 / 4400**

Totaal	10900	4400
7 'Noord-Oost'	2100	900
4 'Zuid'	1900	900
5 'Zuid-Oost'	1600	700
2 'West'	1500	600
6 'Oost'	800	300
8 'Noord'	800	300
3 'Zuid-West'	700	300
1 'Centrum'	600	200
13 'Loenen en omgeving'	200	100
14 'Beekbergen en omgeving'	200	0
17 'Wenum Wiesel Beemte'	200	100
10 'Uddel en omgeving'	100	0
12 'Hoenderloo en omgeving'	100	0
16 'Klarenbeek en omgeving'	100	0
11 'Hoog Soeren en Radio Kootwijk'	0	0
15 'Lieren en omgeving'	0	0

Apeldoorn tot
110% van het
sociaal minimum
(Gesorteerd)

Apeldoorn: 7,2 %
Waarvan
langdurig arm
2,9%

PPT 252235=

,Totaal	7,2
7 'Noord-Oost'	1,4
4 'Zuid'	1,3
5 'Zuid-Oost'	1,1
2 'West'	1,0
6 'Oost'	0,5
8 'Noord'	0,5
3 'Zuid-West'	0,5
1 'Centrum'	0,4
13 'Loenen en omgeving'	0,1
14 'Beekbergen en omgeving'	0,1
17 'Wenum Wiesel Beemte'	0,1
10 'Uddel en omgeving'	0,1
12 'Hoenderloo en omgeving'	0,1
16 'Klarenbeek en omgeving'	0,1
11 'Hoog Soeren en Radio Kootwijk'	0,0
15 'Lieren en omgeving'	0,0

28

%

1

PPT 261252 =

► Samenvattend

110 % van het sociaal minimum (bijstandsuitkering)

Aantal personen	10900
-----------------	-------

Aantal huishoudens	6.700
--------------------	-------

'Arme' huishoudens als percentage van het totaal aantal huishoudens	7,2 %
--	-------

Waarvan langdurig arm, t.o.v. totaal huishoudens	2,9 %
---	-------

Huishoudens met kinderen	1500
--------------------------	------

ARMOEDE VAL

Armoedeval [3] nauwelijks voorruitgang

31

r.rump@xs4all.nl

12 procent inkomensachteruitgang.

30 procent geen verandering in
inkomen

Dus 42 procent inkomen op achteruit,
of niet op vooruit

KINDEREN

Wist u

33

r.rump@xs4all.nl

- ▶ Dat er kinderen zijn die al in geen jaren hun verjaardag hebben kunnen vieren?
- ▶ Dat er kinderen zijn die niet elke avond warm eten krijgen?
- ▶ Dat er kinderen zijn die altijd in oude kleren of afdankertjes van andere lopen?
- ▶ Dat er kinderen zijn die vrijwel nooit een leuk cadeautje krijgen?
- ▶ Wist u dat er kinderen zijn die hierdoor bijna dagelijks worden gepest op school en in de buurt.
- ▶ Wist u dat deze kinderen gewoon in Nederland wonen

Kinderen in de bijstand [2]

34

r.rump@xs4all.nl

6 op de 10
bijstandsgezinnen met
kinderen komen moeilijk
rond

Bijstand gezinnen, te
besteden 22.000 euro per
jaar

Andere gezinnen 55.000
euro per jaar

Stress beïnvloedt gezinsrelaties

35

r.rump@xs4all.nl

- ▶ meer conflicten tussen ouders
- ▶ grotere kans op angst, depressie en andere mentale problemen
- ▶ minder tijd, interesse en betrokkenheid bij de kinderen
- ▶ niet adequaat reageren op behoeften en signalen van het kind
- ▶ hardere en inconsistente opvoedstijl

Armoede onder kinderen

36

r.rump@xs4all.nl

Ouders:

Loondienst 5%

Onderneming 13%

Zzp'ers iets vaker arm
dan zelfstandigen met
personeel

Opgroeien in armoede is meer dan het niet hebben van spullen

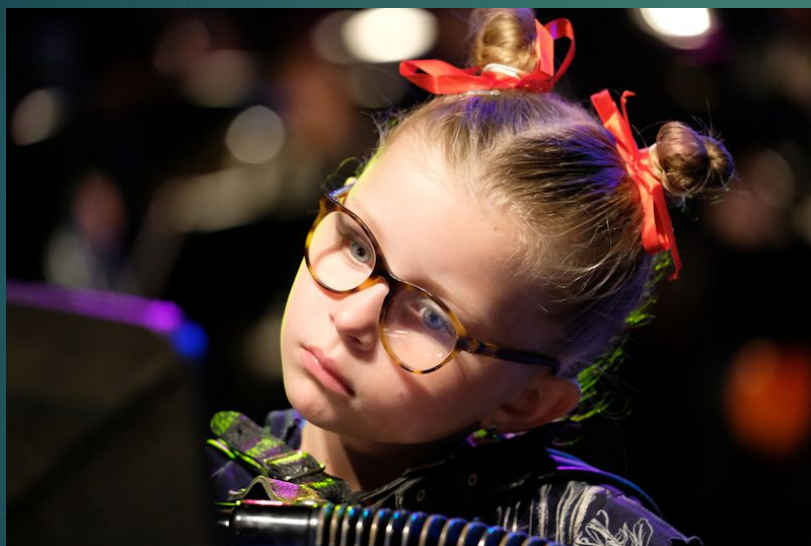
37

r.rump@xs4all.nl

- ▶ Het maakt dat je je als kind minder voelt
- ▶ het heeft invloed op de keuzes die je maakt in je leven
- ▶ invloed op je toekomstperspectief

Kinderen en jongeren in armoede geven hun leven een lager rapportcijfer

► armoede: 6,6

armoede
en problemen thuis 5,5

Kinderen die niet
in armoede leven 7,5

Per schoolklas 2 - 3 kinderen in armoede

39

r.rump@xs4all.nl

- ▶ Korte termijn:
 - ▶ Sociale uitsluiting
 - ▶ Minder welbevinden
- ▶ Lange termijn
 - ▶ Belemmerde ontwikkeling
 - ▶ Talenten niet optimaal benut

Angstige kinderen

40

r.rump@xs4all.nl

- ▶ De Angst
- ▶ Bang om uit huis gezet te worden
- ▶ Geen eten of spullen te hebben
- ▶ Nog meer schulden

- ▶ Gevolg:
- ▶ Een kwart van de geïnterviewde kinderen heeft fysieke of psychische klachten

Kinderen verbergen armoede

41

r.rump@xs4all.nl

- ▶ Men praat er niet over met vriendjes
- ▶ Met de ouders praat men niet over geld
- ▶ Ze laten niet blijken dat men iets graag wil
- ▶ Op school en anders een taboe onderwerp

Een passieve en vermijdende vorm van omgaan met armoede leidt eerder tot psychische problemen

Litteken effecten armoede

42

r.rump@xs4all.nl

- psychosociale ontwikkeling;
- Minder goede hersenontwikkeling
- laaggeletterdheid
- hechting
- Lagere schoolprestaties
- voortijdig schoolverlaten
- jeugdcriminaliteit
- armoede op volwassen leeftijd.

Kindermishandeling en armoede

43

r.rump@xs4all.nl

- ▶ Onderzoek populatie: 1550 kinderen (aangemeld bij Veilig Thuis)
- ▶ Bij 47 % van de onderzochte populatie is er sprake van armoede
- ▶ 52 % heeft betrekking op een 'werkloos' huishouden
- ▶ Inter generationeel

KINDEROMBUDSVROUW

Arme kinderen geven hun leven een lagere score

► Inkomen

► Weinig 6,9

► voldoende 8,0

GEBRUIK SOCIAAL DOMEIN

Enquête 2700
kinderen

Armoede: stapeling van gebruik voorzieningen sociaal domein

47

r.rump@xs4all.nl

12% van de armen gebruikt alle drie vormen van sociale ondersteuning

Jeugd

Participatie

Maatschappelijke ondersteuning

**EEN PRESENTATIE
OP MAAT?**

**NEEM CONTACT OP
(GRAAG ZELFS)**

